

Akce „Přednáška“ – sledování Ivana Dejmal

PETR BLAŽEK

Signatář Charty 77 Ivan Dejmal patřil mezi lidi, které Státní bezpečnost řadila po celé období „normalizace“ mezi nejnebezpečnější oponenty režimu. Ve fondu Správy sledování SNB se dochoval svazek, který obsahuje písemnosti, negativy a fotografie z jeho sledování.

Ivan Dejmal opět na svobodě

Foto: ABS

Dne 7. května 1976 byl v registračním protokole svazků na návrh 1. oddělení 4. odboru X. správy FMV zapsán spis prověřované osoby.¹ Příslušníci StB do něho až do roku 1988 ukládali dokumenty z „rozpracovávání“ Ivana Dejmal, který se krátce předtím vrátil již podruhé z vězení. O několik měsíců později patřil mezi první signatáře Charty 77, kterou na rozdíl od

řady ostatních považoval za první krok k ustavení politické opozice.² Zájem příslušníků centrály kontrarozvědky StB o Ivana Dejmal po jeho druhém propuštění z vězení dokládají dokumenty z jeho sledování, které jsou uloženy ve svazku s krycím názvem „Přednáška“.³

Dne 11. listopadu 1976 podal pracovník 1. oddělení 4. odboru X. správy FMV mjr. Zajíček návrh na první samostatné sledování Ivana Dejmal. Jeho žádost doporučil náčelník zmíněného odboru mjr. Oldřich Mezl a schválil zástupce náčelníka X. správy FMV plk. Karel Vrba. Sledovací akce měla krycí název ASO⁴ a uskutečnila se ve stejný den odpoledne. Podle zadání měli příslušníci Správy sledování (krycím názvem IV. správa FMV) monitorovat případnou návštěvu Ivana Dejmal na zadané adrese. Důvod sledování uvedl v návrhu mjr. Zajíček pouze velmi obecně – *podezření z podvrat[né] činnosti*.⁵ Podle záznamu nstržm. Jana Vostřáka z 2. oddělení 6. odboru IV. správy FMV se Ivan Dejmal na sledované adrese ovšem neobjevil a nebyla proto ani pořízena žádná fotodokumentace.⁶

Z dochovaných dokumentů není jasný konkrétní důvod prvního sledování Ivana Dejmal. Operativní svazek byl v prosinci 1989 podle záznamu v protokolu svazků skartován a ani dostupné sekundární prameny neumožňují přesnou rekonstrukci těchto událostí. Jisté je, že na konci listopadu 1976 byl zmíněný spis prověřované osoby, který k Ivanu Dejmalovi vedla StB, převeden do kategorie signálního svazku, kde se podle příslušné směrnice předpokládalo trestní stíhání. Je možné, že původní úmysl příslušníků StB dostat nepohodlného disidenta již potřetí do vězení nebyl naplněn v souvislosti s akcelerací událostí okolo vzniku Charty 77. Další sledování Ivana Dejmal se každopádně uskutečnilo až o rok později a mělo tentokrát podobu rozsáhlejší akce. Návrh na sledování podal 16. listopadu 1977 npor. Karas, příslušník 3. oddělení 1. odboru X. správy FMV. V dokumentu popsal důvody sledování velmi obecně: *protistátní činnost*. Cílem akce „Zahradník“ bylo *ustanovit styky, místa návštěv a pohyb objektu*.⁷

Ivan Dejmal byl na základě tohoto návrhu sledován celkem čtyři dny v listopadu a prosinci 1977. Na tuto

Fotografie pořízená během sledování I. Dejmal

Zdroj: ABS

- 1 Spis prověřované osoby, krycí název „Zahradník“, registrační číslo 11127, byl zaregistrován 7. května 1976 1. oddělením 4. odboru X. správy FMV, které se zabývalo bojem proti „sionismu“. Dne 30. listopadu 1976 byl převeden na signální svazek a 2. února 1977 na osobní spis. Dne 28. července 1978 byl spis předán 3. oddělení 1. odboru X. správy FMV, které se „věnovalo“ signatářům Charty 77 a členům VONS. Dne 15. února 1980 byl zmíněný osobní spis předán 3. oddělení 2a odboru Správy StB Praha, které jej nechalo 31. března 1980 zaregistrovat pod stejným krycím názvem (registrační číslo 3288g). Dne 14. ledna 1981 byl stejným útvarem StB a pod stejným krycím názvem zaregistrován také spis nepřátelské osoby. Dne 28. února 1988 byl osobní spis uložen do archivu (archivní číslo 829108), podle poznámky v registračním protokole svazků byl údajně zničen 6. prosince 1989. Spis nepřátelské osoby byl podle poznámky v registračním protokole svazků předán 17. května 1988 na OO StB Praha 7 a patrně také zničen v prosinci 1989.
- 2 Srov. CÍSAŘOVSKÁ, Blanka - PREČAN, Vilém (eds.): *Charta 77. Dokumenty 1977-1989. Přílohy*. Praha 2007, s. 284-287.
- 3 K proměně organizační struktury sledovacích útvarů StB bližie URBÁNEK, Miroslav: *Správa sledování Ministerstva vnitra v letech 1948-89 (Stručný nástin organizačního vývoje)*, In: *Sborník archivu ministerstva vnitra*, č. 3 (2005), s. 173-232. K dochované svazkové agendě z proveniencie IV. správy SNB srov. PAVLÍKOVÁ, Anna: *Několik poznámek ke zpracování svazkové agendy Správy sledování*, In: *Sborník archivu ministerstva vnitra*, č. 4 (2006), s. 199-220.
- 4 Srov. ABS, f. IV. S-SNB, svazek „ASO“, kde je uložena dokumentace ze sledovací akce z roku 1976, v níž byli zachyceni Ivan Dejmal a Jaroslav Suk.
- 5 Tamtéž, svazek „Přednáška“ (sledování Ivana Dejmal), Návrh mjr. Zajíčka na sledování Ivana Dejmal, 11. listopad 1976.
- 6 Sledován byl pražský byt Zdeňka Nesládky. Tamtéž, *Vyhodnocení akce „ASO 1“*, 29. listopadu 1976.
- 7 Tamtéž, *Návrh npor. Karase na sledování Ivana Dejmal*, 16. listopadu 1977.

Další fotografie tajně pořízená během sledování Ivana Dejmalu

Zdroj: ABS

akci bylo nasazeno celkem 32 pracovníků 2. oddělení 3. odboru IV. správy FMV, které kontrolovalo šest vedoucích. Sledování probíhalo od časných ranních hodin až do pozdního večera, příslušníci StB se při něm střídali ve dvou sledovacích četách. Celkem využili 23 služebních automobilů, mezi nimiž převažovaly značky Žiguli a VAZ (jedna sledovací četa používala najednou minimálně tři, nejvíce šest automobilů). Při sledování Ivana Dejmalu v listopadu a prosinci 1977 fotografovali přísluš-

níci tajné policie poměrně málo, pořídili celkem 15 snímků. Patří mezi ně také fotografie Ivana Dejmalu a Karla Freunda, kteří se 23. listopadu 1977 sešli na několik minut ve Štěpánské ulici. Jak ukazuje závěrečná zpráva, nákladná akce přinesla málo konkrétních informací.⁸

Teprve 8. prosince 1977 vypracovali příslušníci StB podrobnější plán celodenního sledování Ivana Dejmalu. Jeden ze sledovačů na něho měl čekat v ulici, kde bydlela jeho přítelkyně Kateřina Čeřenská: *Po opuštění*

bydliště objektem, pracovník provádějící záchyt vyrozumí pomocí radiového spojení ostatní členy pracovní skupiny a tito se na objekta napojí k dalšímu sledování. Obdobným způsobem mělo být zajištěno sledování u brány mrazíren v Holešovicích, kde tehdy Ivan Dejmal pracoval.⁹ Další akce se ovšem nakonec uskutečnila na zcela jiném místě a skončila po necelé hodině. Dne 10. února 1978 odpoledne byl Ivan Dejmal sledován na parkovišti před Hlavním nádražím v Praze, kam za ním přijel signatář Charty 77 Ru-

8 V závěrečné zprávě o sledování byly například uvedeny pouze dva „zjištěné styky“ Ivana Dejmalu. Prvním byl signatář Charty 77 Karel Freund a druhým pozdější Dejmalova manželka Kateřina Čeřenská. Tamtéž, záznam ze sledování Ivana Dejmalu, 23., 24. a 25. listopadu 1977, 30. prosince 1977.

9 ABS, f. IV. S-SNB, svazek „Přednáška“ (sledování Ivana Dejmalu), Organizace sledování Ivana Dejmalu, 8. prosince 1977.

X Správa FMV
operativní útvar StB

Schvaluji:

Čj.: Va. 001632/4-1176
Přílohy: _____

Zást. náčelník X Správy FMV
plk. V. r. b. a. Karel
(funkce, hodnost a příjmení - vypisuje tisk
strojem)

Dne Praxe 11.XI.76

~~PRISNE TAJNE!~~

11. listopad 1976

Ministerstvo vn
11. listopad 1976

SP-10 P40/P2-S-76-609

Návrh na sledování

Zádám o sledování v akci (krycí název) " ASO " /

číslo a druh svazku PO 11167

důvod rozpracování podle § 98 tz. / podezření z podvrat. činnosti/

po dobu 1 dnů, počínaje dnem 11.XI.76 od 17.00 hodin.

Jméno DEJMAL příjmení Ivan narozen 17.X.1946

národnost česká st. příslušnost čl. stav svobodný

zaměstnán _____

majitel vozidla SPZ // typ // garážuje //

bytem Praha X Čelná 65.

Za akci odpovídá a osobně projedná s. mjr. Zajíček

bude k dosažení na telefonní lince 443 večer 774184

Zastupuje s. s. Krása č. telefonu 386

Důvod a cíl sledování: Důležité údaje pro přípravu sledování, předcházení, zabránění, odhalování a dokumentaci trestné činnosti vzhledem na dosažení cíle sledování, zejména předpokládaná činnost osoby, známé nebo předpokládané styky, rod. příslušníci ap.

Sledováním hodláme prověřit získané poznatky zda dojde ke schůzce dvou objektů Ivana DEJMALA a Zdeňka NESLÁDKA na adrese Zdeňek Nesládek, Praha X Černická č. 3. Po zjištění, že DEJMAL na uvedené adrese se dostavil můžete sledování ukončit.

Podpis operativního pracovníka *mjr. Zajíček*
Doporučuji: _____ dne _____

Náčelník 4 odboru X Správy FMV dne 11.XI.76
mjr. M e z l Oldřich dne *Mezl*
(Uvádí se funkce, hodnost, jméno a příjmení)

dolf Battěk autem. Krátce poté je na pokyn operativců zadrželi příslušníci Veřejné bezpečnosti a odvedli na místní stanici. Sledovací akce se celkem zúčastnili čtyři příslušníci 1. oddělení 3. odboru IV. správy FMV a tři jejich nadřízení, kteří je na místě po celou dobu kontrolovali.¹⁰ Ve spise se formální návrh na tuto akci, která byla patrně narychlo vyvolána operativci, nedochoval. Návrh byl napsán až o týden později. Stejně jako v listopadu 1977 byl jejím autorem npor. Karas. V žádosti o sledování Ivana Dejmalu napsal, že jeho cílem je *dokumentace předávání protistátních*

písemností [a] fixace styků. Jako důvod opět obecně uvedl *podezření z tr[est-né] činnosti dle § 98 TZ*.¹¹

Patrně v souvislosti s Karasovým návrhem vypracovali ppor. František Krajča a nstržm. Dana Hubáčková v únoru 1978 nový, tentokrát již velmi podrobný plán sledování Ivana Dejmalu. Plán schválili náčelník 1. oddělení 3. odboru IV. správy FMV kpt. Jiří Janeček a náčelník 3. odboru IV. správy FMV plk. Jaroslav Kubr. Několikastránkový dokument počítal s nasazením dvou sledovacích čet, které měly využívat čtyři služební vozy. V případě potřeby měly být

nasazeny ještě další dva automobily, které měly sloužit jako *mobilní operé body*. Sledovači měli mít k dispozici i pět radiostanic pro vzájemnou komunikaci, *garderobu a soupravu tajného foto*. Ppor. Krajča a nstržm. Hubáčková vypracovali také plány přechodného bydliště a okolí místa zaměstnání Ivana Dejmalu.¹²

Další sledování Ivana Dejmalu objednalo 3. oddělení 2a odboru Správy StB Praha až v březnu 1980. Pro akci zvolilo nový krycí název „Přednáška“: *Jmenovaný se podílí na organizování filozofických přednášek pro signatáře Charty 77 s účastí cizích státních pří-*

Datum sledování	Příslušníci IV. správy SNB, kteří prováděli sledování
11. listopad 1976 (16.15–20.00 hod.)	Mikeš, Machůrka – 2. oddělení 6. odboru IV. správy FMV
23. listopad 1977 (7.00–12.10 hod.)	Dvořáček, Jurčovič, Novotná, Straka, Šmolík, Škvára, Lochovský, Kardinálová, Mār, Zrna, Chytka (kontrola) a Vojáček (kontrola) – 2. oddělení 3. odboru IV. správy FMV
23. listopad 1977 (12.10–21.00 hod.)	Krejča, Zapletal, Žák, Kostříž, Fráz, Pelán, Jansová, Lapeš, Polívková, Arnolt (kontrola) a Panocha (kontrola) – 2. oddělení 3. odboru IV. správy FMV
23. listopad 1977 ¹³ (15.55–19.15 hod.)	Jansová, Černý, Pelán a Tomek – 2. oddělení 3. odboru IV. správy FMV
23. listopadu 1977 ¹⁴ (16.55–17.30 hod.)	Zapletal a Kostříž – 2. oddělení 3. odboru IV. správy FMV
24. listopad 1977 (5.45–12.10 hod.)	Říha, Jansová, Krejča, Pelán, Fráz, Polívková, Kostříž, Zapletal a Janeček (kontrola) – 2. oddělení 3. odboru IV. správy FMV
24. listopad 1977 (12.10–22.30 hod.)	Dvořáček, Škvára, Presl, Straka, Mār, Zrna, Rašo, Štádler, Růžičková, Pešička, Pátek, Zajíc, Šmolík, Rympler, Chytka (kontrola) a Vojáček (kontrola) – 2. oddělení 3. odboru IV. správy FMV
25. listopad 1977 (5.45–9.30 hod.)	Štádler, Růžičková, Škvára, Straka, Rašo, Zrna, Zajíc a Janeček (kontrola) – 2. oddělení 3. odboru IV. správy FMV
30. prosinec 1977 (11.15–20.30 hod.)	Mikeš, Machura, Škvára, Vostřák, Rašo, Drnek, Zrna, Varga, Chytka (kontrola) a Křen (kontrola) – 2. oddělení 3. odboru IV. správy FMV
10. únor 1978 (14.40–15.15 hod.)	Dvořák, Tománek, Saveljev, Krejča, Vacátko (kontrola), Arnolt (kontrola) a Masopust (kontrola) – 1. oddělení 3. odboru IV. správy FMV
19. březen 1980 (5.45–7.00 hod.)	Kos, Tomek, Tichý, Minář, Pelán, Ladmanová a Arnolt (kontrola) – 4. oddělení 3. odboru IV. správy SNB
19. březen 1980 (15.00–20.55 hod.)	Dvořáček, Varga, Toman, Zajíc, Kulík, Stromský, Kos, Tichý, Žižka, Chytka (kontrola) a Kučera (kontrola) – 4. oddělení 3. odboru IV. správy SNB
7. květen 1980 (13.45–21.00 hod.)	Kos, Tomek, Pavlík, Halík, M. Fořt, Ladmanová a Panocha (kontrola) – 4. oddělení 3. odboru IV. správy SNB
27. květen 1985 (13.15–19.00 hod.)	Šorel, M. Marek, Šourek, Vesecká, Vojáček, Belšán, Novotný, Otman, Šindelka, Procházka, Malina (kontrola) a Šťastný (kontrola) – 1. oddělení 3. odboru IV. správy FMV

10 Tamtéž,

11 Tamtéž, Návrh npor. Karase na sledování Ivana Dejmalu, 17. února 1978.

12 Tamtéž, Plán sledování Ivana Dejmalu, únor 1978.

13 Sledování „styku Adam“ (Karla Freunda, který se předtím sešel s Ivanem Dejmallem).

14 Sledování „styku Katka“ (Kateřiny Čeřenské, která se předtím sešla s Ivanem Dejmallem).

Fotografie z akce Přednáška, při níž byl 27. května 1985 sledován na Petřínách a na Letné Ivan Dejmal

Zdroj: ABS

služníků.¹⁵ Pro sledování vypracovali příslušníci 4. oddělení 3. odboru IV. správy FMV ppor. Tomek, ppor. Pelán, nstržm. Ladmanová a nstržm. Minář nový plán včetně plánek místa bydliště a místa zaměstnání Ivana Dejmal. V ulici Kamenická měl vchod do domu sledovat jeden příslušník tajné policie z automobilu Škoda 1203, který měl po zachycení Ivana Dejmal informovat o jeho pohybu osádky dalších tří služebních vozů v přilehlých ulicích. V okolí místa zaměstnání Ivana Dejmal mělo být podle plánu sledování prováděno formou otevřené stojky – na ulici měli stát dva sledovači, kteří měli upozornit osádky tří automobilů v okolních ulicích, jakým směrem sledovaný půjde.¹⁶ Sledování se podle uvedeného plánu poprvé uskutečnilo 19. března 1980. Příslušníci StB sledovali Ivana Dejmal z Letné při jeho ranní cestě do práce a odpoledne při jeho návratu domů. Podle záznamu ze sledování poté v jeho bytě začala přednáška, kterou před devátou hodinou večer přerušili příslušníci Veřejné bezpečnosti a devět osob, včetně Ivana Dejmal, odvezli do cely předběžného zadržení.¹⁷ O dva měsíce později byl Ivan Dejmal sledován obdobným způsobem při cestě ze zaměstnání, jedinou změnou bylo použití automobilu Škoda 1203 jako opěrného bodu na Žižkově.¹⁸

Poslední fotografie Ivana Dejmal příslušníci IV. správy SNB pořídili 27. května 1985. Návrh na sledování podal 8. května 1985 por. Jindra z 3. oddělení 2a odboru Správy StB Praha. Cílem sledování mělo být *podchytit styky Dejmal na ostatní signatáře Ch[arty] 77*.¹⁹ Ve skutečnosti šlo také o to, aby tajná policie získala snímky Ivana Dejmal s *operativním pracovníkem*, s nímž se 25. května 1985 potkal

15 ABS, f. IV. S-SNB, svazek „Přednáška“ (sledování Ivana Dejmal), Plán sledování Ivana Dejmal, únor 1980.

16 Tamtéž, Plán sledování Ivana Dejmal, březen 1980.

17 Tamtéž, Záznamy ze sledování Ivana Dejmal, 19. března 1980.

18 Tamtéž, Záznam ze sledování Ivana Dejmal, 7. května 1980.

19 Tamtéž, Návrh por. Jindry na sledování Ivana Dejmal, 8. května 1985.

Sauhloim a Prohlášení Charty 77
 z 1.1.1977

Ivan Dejmal

21.12.1978

IVAN DEJMAL
~~byv. student VŠE~~
~~byv. DĚLNÍK, (byv. pol. vězeň)~~
 ulo Jaroslav Suk, Čelná 63, Praha 10 - Strašnice
 kolonie za drahou
 trvale: Horská 4, kšh' 1/2 - Trmice

Lístek s podpisem Ivana Dejmalu pod Prohlášením Charty 77 se dochoval ve vyšetřovacím spise Státní bezpečnosti

Zdroj: ABS

v oboře Hvězda. V záznamu ze sledování není bohužel napsané, o koho se jednalo a jaké bylo téma více než hodinového setkání. Fotografie pořízené v oboře Hvězda byly zaslány *operativě* a do svazku nebyly bohužel založeny.

Akce se zúčastnilo celkem deset příslušníků 1. oddělení 3. odboru IV. správy SNB, kteří poté sledovali Ivana Dejmalu do Letenských sadů, v jejichž okolí strávil zbytek odpoledne se svou rodinou.²⁰

Vzhledem ke skartaci operativních svazků vedených StB k Ivanu Dejmalovi, selektivnosti a neuspořádanosti dostupných sekundárních pramenů (např. plánů a vyhodnocení příslušných útvarů tajné policie či různých situačních zpráv) je doposud obtížné zasadit popisované sledovací akce do širšího kontextu životního příběhu této výrazné osobnosti opozice proti komunistickému režimu. Na druhou stranu dochované dokumenty a fotografie z fondu Správy sledování SNB umožňují evokovat dobovou atmosféru a naznačit rozsah aktivit tajné policie.

Objekt byl po dobu pohybu pod kontrolou pracovníků. Jeho chování je klidné. pro krátkost pohybu jiných poznatků není. Dle sdělení O[perativního]P[racovníka] se v bytě objektu nacházelo 25 osob pravicově exponovaných, z toho 8 osob zadrženo v C[ele]P[předběžného]Z[adržení], včetně objektu.
 Záznam ze sledování Ivana Dejmalu 19. března 1980

²⁰ Z neobratně napsaného záznamu je jasné, že se signatář Charty 77 cítil být sledován: *Objekt po rozloučení s O[erativním]P[racovníkem] byl ke svému okolí dosti pozorný, což se projevovalo otáčením se za sebe a dále se díval do směru odchodu OP. Dále byl pozorný ke svému okolí v Letenských sadech, až do sejítí se se stykem EVA (manželka objektu), které se plně věnoval po celou dobu dalšího sledování, rovněž tak i dětem. Akce probíhala za účelem zadokumentování schůzky s OP v prostoru obory Hvězda a dále podchytit objektu při návštěvě známé adresy na nábřeží B. Engelse 2000/78. Na zmíněné adrese tehdy bydlel Václav Havel. Tamtéž, Záznam ze sledování Ivana Dejmalu, 27. května 1985.*